

MYSTERIE HOE DOOD JE EEN
OPDRACHT MIDDELEEUWSE ZOMBIE?

(inclusief docentenhandleiding)

TIJZALHETLEREN

historisch educatief ontwerp en advies

Hoe dood je een middeleeuwse zombie?

Mysterieopdracht

In verschillende middeleeuwse teksten zijn verhalen opgenomen over doden die tot leven komen en hun omgeving terroriseren. In expertgroepen inventariseren leerlingen uit primaire bronnen de redenen waarom een ondode moest worden uitgeschakeld en op welke manieren dit zou moeten gebeuren. Zo oefenen zij met het lezen van oude teksten en ander taalgebruik.

(NB In de Middeleeuwen kende men het woord zombie niet. In Engelse teksten spreekt men van *revenants* (van het Franse *revenir*: terugkomen). In de vertalingen van de primaire bronnen is daarom gekozen voor de woorden *teruggekeerde* en *ondode* als vertaling van het begrip *revenant*)

Tijdsduur

1 lesuur van 50 minuten

Doelen

- Leerlingen verzamelen en verwerken informatie uit primaire bronnen.
- Leerlingen wisselen de gevonden informatie uit en inventariseren hun bevindingen
- Leerlingen vergelijken ideeën uit hun eigen tijd met ideeën uit het verleden

Beginsituatie

Bovenbouw havo/vwo. Geen specifieke voorkennis nodig.

Voorbereiding

- Verdeel de klas in groepjes van ca. 5 leerlingen
- Kopieer de bronnenbladen. Zorg voor vijf pakketjes, voor elk groepje een aparte bron.
- Zorg voor enkele post-its (minimaal 4) per groepje. Schrijf op deze post-its het nummer van de bron.
- Flip-over vellen om de post-its op te verzamelen. Een alternatief is de post-its op het bord o.i.d. te verzamelen.

Instrueren

Wat: Achterhalen welke antwoorden men in de Middeleeuwen had op vragen over het ontstaan van zombies, het gevaar dat deze vormden voor de levenden en hoe men zich het beste van deze monsters kon ontdoen.

Hoe: Ieder groepje krijgt een eigen primaire bron om informatie uit te halen. Alle gevonden informatie wordt centraal teruggekoppeld om tot een gezamenlijk beeld te komen van de middeleeuwse ideeën over zombies.

Waarom: Het taalgebruik in oude teksten/bronnen is vaak anders dan onze moderne taal, maar met wat doorzettingsvermogen kun je deze wel lezen. Het is een goede oefening voor oude (bron)teksten op toetsen en/of het centraal examen Geschiedenis. Ook leer je met deze opdracht ideeën uit onze tijd te vergelijken met die uit het verleden.

Uitvoeren

Introductie

- Een kort klassengesprek over zombies zou een leuke introductie kunnen vormen van de opdracht: wat weten leerlingen (uit films, series en/of boeken) over de oorzaken van zombies, waarom zij een gevaar vormen voor de levenden en hoe zombies uit te schakelen zijn? De antwoorden van de leerlingen zullen hoogst waarschijnlijk afwijken van de middeleeuwse antwoorden op deze vragen, die de leerlingen met deze opdracht gaan achterhalen.

Ronde 1

- De klas gaat in groepjes uiteen. Ieder groepje krijgt een eigen bron, waardoor er in totaal 5 groepjes zijn.
- Elk groepje leest de bron goed door en inventariseert op de post-its:
 - de oorza(a)k(en) waardoor de dode terugkeert
 - de momenten waarop de dode terugkeert
 - wat de teruggekeerde doet waardoor hij een gevaar is voor de levenden
 - hoe men uiteindelijk de teruggekeerde weet te verslaan

Ronde 2

- Leerlingen plakken hun post-its op de verschillende flip-over vellen (of delen van het bord). De docent heeft gezorgd voor 4 flip-over vellen met de onderwerpen: oorzaken – momenten – gevaar, omdat... - verslaan door
- De leerlingen lopen in groepjes langs de verschillende flip-over vellen en lezen alle verzamelde informatie.

Ronde 3 (deze ronde kan eventueel worden overgeslagen)

- Leerlingen keren terug in hun oorspronkelijke groepje. Elk groepje schrijft een korte uitleg waarin antwoord wordt gegeven op de vier vragen. Hierbij moeten zij gebruik maken van informatie uit de vijf verschillende bronnen (laat hen dus rustig heen en weer lopen tussen de flip-over vellen)
- Laat de verschillende groepjes hun tekst voorlezen.

Nabespreken

- Als ronde 3 is overgeslagen, kan een klassikaal gesprek gehouden worden om tot een algemeen beeld te komen bij de vier vragen.
- Bespreek met de leerlingen waar overeenkomsten en verschillen zitten in de middeleeuwse en hedendaagse ideeën over zombies.
- In het Engelse middeleeuwse dorpje Wharram Percy, nu een belangrijke archeologische vindplaats, zijn verschillende botten van mannen, vrouwen en kinderen gevonden die sporen laten zien van messteken en verbranding. Archeologen menen dat hun dorpsgenoten hebben gedacht dat dit teruggekeerden waren. Deze sporen komen nl. overeen met de beschrijvingen zoals in de bronnen van deze opdracht (zie www.tijdzalhetleren.nl voor een lesopdracht over Wharram Percy). Uit de bronnen en deze archeologische vondsten kunnen we opmaken dat voor middeleeuwse mensen 'teruggekeerden' geen fantasiewezens waren, maar een reëel gevaar.

Antwoordmodel

NB. Bij deze opdracht is het niet per se nodig dat alle antwoorden uitgebreid nagekeken worden. Het overzicht hieronder is vooral bedoeld als aanvulling: de docent kan met kennis uit dit antwoordmodel groepjes die eventueel vastlopen wat op weg helpen.

1	Oorzaken	Bron 1 noemt geen duidelijke oorzaak
	Momenten	Hemelvaart Spookt zowel overdag als 's nachts
	Gevaar omdat, ...	Hij familieleden kwaad wil aandoen, door geweld te plegen
	Verslaan door...	Een kerkelijk document dat absolutie (vergeving van de zonden) geeft op de dode te leggen en het graf dicht te gooien
2	Oorzaken	De dode heeft een slecht leven geleid Satan stuurt hem aan
	Momenten	's nachts / na de schemering
	Gevaar omdat, ...	De dode de levenden mishandelt De dode ziekten verspreidt
	Verslaan door...	Opgraven, ledematen afhakken en het lichaam verbranden
3	Oorzaken	De dode heeft als geestelijke een zondig leven geleid (teveel ijdelheid en aandacht voor de jacht in plaats van het geloof)
	Momenten	's nachts
	Gevaar omdat, ...	De dode de levenden gewelddadig aanvalt (of pogingen daartoe doet)
	Verslaan door...	Verwonden met een bijl Lichaam verbranden
4	Oorzaken	De dode heeft een slecht leven geleid Wil zijn zonden niet opbiechten en ook geen boete doen op zijn sterfbed Satan stuurt hem uit het graf
	Momenten	's nachts
	Gevaar omdat, ...	De dode mensen slaat De dode ziekte en dood verspreidt (met zijn adem)
	Verslaan door...	Opgraven, het hart aan stukken scheuren en het lichaam verbranden
5	Oorzaken	De doden hebben met hun leugens een leger op een abdij/op monniken afgestuurd
	Momenten	's nachts
	Gevaar omdat, ...	De doden spoken rond en verspreiden ziekte
	Verslaan door...	Opgraven, hoofden afhakken (en tussen de benen leggen in het graf), het hart eruit halen, in stukken scheuren en verbranden

Bronvermelding

<https://sourcebooks.fordham.edu/basis/williamofnewburgh-five.asp>

<https://ruthjsalter.files.wordpress.com/2017/10/geoffrey-of-burton-vita-s-moduene-uirginis-47.pdf>

Dit lesmateriaal is ontwikkeld door Tijd zal het leren.

Dit materiaal, of delen daarvan, mogen worden gebruikt voor educatieve doeleinden en/of onderzoek, graag met verwijzing naar www.tijdzalhetleren.nl

Het materiaal, of delen daarvan, mogen niet worden verkocht of op welke wijze dan ook voor commerciële doeleinden worden gebruikt.

BRON 1

William van Newburgh (1136 – 1198) was een middeleeuws historicus en geestelijke die een boek schreef over de Engelse geschiedenis van 1066 tot 1198: *Historia rerum Anglicarum or Historia de rebus anglicis*. In dit boek neemt William van Newburgh enkele verhalen op over bovennatuurlijke verschijnselen.

Over het bovennatuurlijke verschijnsel van de dode man, die rondzwierf na de begrafenis.

In deze dagen vond er een wonderbaarlijke gebeurtenis plaats in het graafschap Buckingham, waarover ik in eerste instantie gedeeltelijk hoorde van bepaalde vrienden, en later vollediger werd geïnformeerd door Stephen, de eerbiedwaardige aartsdiaken van die provincie. Een zekere man stierf, en volgens de gewoonte werd hij door de eervolle inspanning van zijn vrouw en bloedverwanten in het graf gelegd op de vooravond van de Hemelvaart van de Heer. Maar de volgende nacht, nadat hij in het bed was gestapt waar zijn vrouw lag te rusten, joeg hij haar niet alleen angst aan bij het ontwaken, maar verpletterde haar bijna door het ondraaglijke gewicht van zijn lichaam. Ook de volgende nacht kwelde hij de verbaasde vrouw op dezelfde manier, die, bang voor het gevaar, toen de strijd van de derde nacht naderde, ervoor zorgde zelf wakker te blijven en zich te omringen met waakzame metgezellen. Toch kwam hij; maar afgestoten door het geschreeuw van de wachters, en ziende dat hij verhinderd was kwaad te doen, vertrok hij. Aldus van zijn vrouw verdreven, viel hij op soortgelijke wijze zijn eigen broers, die in dezelfde straat woonden, lastig; maar zij volgden het voorzichtige voorbeeld van de vrouw en brachten de nachten wakker door met hun metgezellen, klaar om het verwachte gevaar het hoofd te bieden en af te weren. Het leek niettemin alsof hij hoopte hen te verrassen wanneer ze door slaperigheid zouden worden overweldigd; maar afgestoten door de voorzichtigheid en moed van de wachters, zette hij tussen de dieren de boel op stelten, zowel binnen als buiten, zoals hun wildheid en ongewone bewegingen getuigden.

Aldus een even grote lastpost geworden voor zijn vrienden en burens, legde hij hen dezelfde noodzaak op tot nachtelijke waakzaamheid; en in diezelfde straat werd in elk huis een algemene wacht gehouden, elk bang voor zijn onverwachte nadering. Na enige tijd alleen in de nacht op deze manier in opstand te zijn gekomen, begon hij bij daglicht rond te dwalen, inderdaad ontzagwekkend voor iedereen, maar slechts zichtbaar voor enkelen; want vaak, als hij een aantal personen ontmoette, verscheen hij slechts aan een of twee, hoewel zijn aanwezigheid tegelijkertijd niet voor de rest verborgen bleef. Eindelijk achtten de inwoners, die mateloos verontrust waren, het raadzaam advies in te winnen bij de kerk; en ze vertelden de hele zaak, met huilende klaagzang, aan de bovengenoemde aartsdiaken, tijdens een vergadering van geestelijken, die hij plechtig voorzat. Waarop hij onmiddellijk schriftelijk de hele omstandigheden van de zaak meedeelde aan de eerbiedwaardige bisschop van Lincoln, die toen in Londen woonde, wiens mening en oordeel over zo'n ongewone kwestie moest worden afgewacht: maar de bisschop, verbaasd over zijn relaas, deed een diepgaand onderzoek met zijn metgezellen; en er waren sommigen die zeiden dat zulke dingen vaak in Engeland waren gebeurd, en haalden veelvuldige voorbeelden aan om aan te tonen dat de rust niet in de mensen kon worden hersteld voordat het lichaam van deze meest ellendige man was opgegraven en verbrand. Deze gang van zaken kwam echter in de hoogste graad onfatsoenlijk en ongepast voor aan de eerwaarde bisschop, die kort daarna een eigenhandig geschreven absolutiebrief aan de aartsdiaken richtte, opdat door inspectie zou kunnen worden aangetoond in welke staat het lichaam van de man zich werkelijk bevond; en hij beval zijn graf te openen en de brief, nadat hij op zijn borst was gelegd, weer te sluiten: dus nadat het graf was geopend, werd het lijk gevonden zoals het daar was geplaatst, en de oorkonde van absolutie was neergelegd op zijn borst, en het graf weer gesloten, werd hij daarna nooit meer gezien om rond te dwalen, noch toegestaan om ergernis of angst op te wekken bij iemand.

BRON 2

William van Newburgh (1136 – 1198) was een middeleeuws historicus en geestelijke die een boek schreef over de Engelse geschiedenis van 1066 tot 1198: *Historia rerum Anglicarum or Historia de rebus anglieis*. In dit boek neemt William van Newburgh enkele verhalen op over bovennatuurlijke verschijnselen.

Over een soortgelijke gebeurtenis in Berwick

Ook in de noordelijke delen van Engeland weten we dat er rond dezelfde tijd een andere gebeurtenis plaatsvond, vergelijkbaar met deze en even wonderbaarlijk. Aan de monding van de rivier de Tweed, en in de jurisdictie van de koning van Schotland, staat een nobele stad die Berwick wordt genoemd. In deze stad kwam een zekere man (die zeer rijk maar zoals later bleek een grote schurk te zijn) nadat hij begraven was, na zijn dood 's nachts uit zijn graf tevoorschijn (door de vindingrijkheid, zoals men gelooft, van Satan) en begaf zich van hot naar her, achtervolgd door een meute honden met luid geblaf; aldus grote angst inboezemend bij de burens, en voor het daglicht terugkerend naar zijn graf. Nadat dit verscheidene dagen had geduurd, en niemand het aandurfde om na de schemering de deur uit te gaan - want iedereen vreesde een ontmoeting met dit dodelijke monster - stelden de hogere en middenklasse van het volk een noodzakelijk onderzoek in naar wat nodig was om hij deed; de meer eenvoudigen onder hen vreesden dat zij, in het geval van nalatigheid, door dit bovennatuurlijk verschijnsel van het graf mishandeld zouden worden; maar de meer wijze onder hen concludeerden sluw dat als een remedie verder werd uitgesteld de atmosfeer, geïnfecteerd en bedorven door de voortdurende wervelingen erdoorheen van het verderfelijke lijk, in grote mate ziekte en dood zou veroorzaken; de noodzaak om hier iets aan te doen werd aangetoond door veelvuldige voorbeelden van soortgelijke gevallen. Daarom stelden ze tien jonge mannen aan, bekend om hun stoutmoedigheid, die het afschuwelijke karkas moesten opgraven en, nadat ze het van ledemaat tot ledemaat hadden afgesneden, tot voedsel en brandstof voor de vlammen zouden vermalen. Toen dit was gebeurd, hield de commotie op. Bovendien wordt er gezegd dat het monster, terwijl het werd rondgedragen (zoals wordt gezegd) door Satan, bepaalde personen had verteld die het toevallig had ontmoet, dat zolang het onverbrand bleef, de mensen geen vrede zouden hebben. Toen het verbrand waren, leek de rust te zijn hersteld; maar een pestilentie, die als gevolg daarvan opkwam, nam het grootste deel van hen weg: want nooit woedde het elders zo woedend, hoewel het in die tijd algemeen was over alle grenzen van Engeland, zoals op de juiste plaats [in dit boek] meer zal worden uitgelegd.

Het zou niet gemakkelijk zijn te geloven dat de lijken van de doden zouden uitvallen (ik weet niet door welke instantie) uit hun graven, ronddwalen tot angst of vernietiging van de levenden, en weer terugkeren naar het graf, die uit zichzelf spontaan opende om ze te ontvangen, waren niet voldoende voorbeelden, die in onze eigen tijd voorkomen, om dit feit vast te stellen, waarvan er overvloedige getuigenissen zijn. Het zou vreemd zijn als zulke dingen vroeger zouden zijn gebeurd, aangezien we er geen bewijs van kunnen vinden in de werken van schrijvers uit de oudheid, wier enorme werk het was om elke herinneringswaardige gebeurtenis op te schrijven; want als ze nooit nalieten om zelfs gebeurtenissen van matig belang te registreren, hoe zouden ze dan een feit kunnen hebben onderdrukt dat tegelijk zo verbazingwekkend en afschuwelijk is, veronderstellend dat het in hun tijd zou zijn gebeurd? Bovendien, als ik alle gevallen van dit soort zou opschrijven waarvan ik heb vastgesteld dat ze in onze tijd zijn gebeurd, zou de onderneming buitengewoon moeizaam en lastig zijn; dus ik wil er graag nog twee toevoegen (en deze van recente gebeurtenissen) aan degenen die ik al heb verteld, en ze in onze geschiedenis opnemen, als de gelegenheid zich voordoet, als een waarschuwing voor het nageslacht.

BRON 3

William van Newburgh (1136 – 1198) was een middeleeuws historicus en geestelijke die een boek schreef over de Engelse geschiedenis van 1066 tot 1198: *Historia rerum Anglicarum or Historia de rebus anglicis*. In dit boek neemt William van Newburgh enkele verhalen op over bovennatuurlijke verschijnselen.

Over bepaalde bovennatuurlijke verschijnselen

Een paar jaar geleden werd de aalmoezenier van een zekere illustere dame, die de sterfelijkheid afwierp, naar het graf gestuurd in dat nobele klooster dat Melrose heet. Deze man, die weinig respect had voor de heilige orde waartoe hij behoorde, was buitengewoon seculier in zijn bezigheden, en - wat vooral zijn reputatie als bedienaar van het heilige sacrament zwart maakt - zo verslaafd aan de ijdelheid van de jacht dat hij door velen aangeduid met de beruchte titel "Hundeprest", of de hondenpriester; en deze bezigheid werd tijdens zijn leven ofwel door mannen uitgelachen, ofwel beschouwd in een wereldse kijk; maar na zijn dood - zoals de gebeurtenis aantoonde - werd de schuld ervan aan het licht gebracht: want toen hij 's nachts uit het graf tevoorschijn kwam, werd hij door het verdienstelijke verzet van de heilige gevangenen verhinderd om iemand te verwonden of bang te maken in het klooster zelf; waarop hij buiten de muren dwaalde en voornamelijk met luid gekreun en vreselijk gemompel rond de slaapkamer van zijn vroegere minnares zweefde. Nadat dit herhaaldelijk was gebeurd, werd ze buitengewoon bang en onthulde ze haar angst aan een van de broeders die haar bezocht over de zaken van het klooster; onder tranen eisend dat gebeden, ernstiger dan gewoonlijk, voor haar zouden worden uitgestort voor de Heer als voor iemand die in doodsangst verkeert. Met wiens bezorgdheid de monnik - want ze leek de beste inspanningen te verdienen van de kant van het heilige klooster van die plaats, door haar veelvuldige schenkingen eraan - vroom en terecht sympathiseerde en een spoedig herstel beloofde door de genade van de Meest Hoge Verzorger voor iedereen.

Daarop keerde hij terug naar het klooster en verkreeg het gezelschap van een andere monnik, even vastberaden van geest, en twee machtige jonge mannen, met wie hij met voortdurende waakzaamheid van plan was de begraafplaats te bewaken waar die ellendige priester begraven lag. Daarom brachten deze vier, voorzien van wapens en beziel met moed, de nacht door op die plaats, veilig in de hulp die elk aan de ander verleende. De middernacht was nu voorbij en er verscheen geen monster; waarop het geschiedde dat drie van het gezelschap, alleen hem achterlatend die hun gezelschap ter plekke had gezocht, naar het dichtstbijzijnde huis vertrokken om, zoals ze beweerden, zich te warmen, want de nacht was koud. Zodra deze man alleen op deze plek was achtergebleven, wekte de duivel, in de mening dat hij het juiste moment had gevonden om zijn moed te breken, onbeheerst zijn eigen gekozen vaartuig op, dat langer leek te hebben gerust dan normaal. Nadat hij dit van verre had aanschouwd, verstijfde hij van angst omdat hij alleen was; maar al snel had hij zijn moed hervonden en er was geen toevluchtsoord bij de hand, hij weerstond dapper de aanval van de duivel, die met een vreselijk geluid op hem af stormde, en hij sloeg de bijl die hij in zijn hand zwaaide diep in zijn lichaam. Toen hij deze verwonding opliep, kreunde het monster luid, keerde zich de rug toe en vluchtte met een snelheid die helemaal niet in overeenstemming was met die waarmee hij was voortgekomen, terwijl de bewonderenswaardige man zijn vliegende vijand van achteren aanspoorde en hem dwong zijn eigen graf te zoeken; welke opening uit eigen beweging, en zijn gast ontvangend van de opmars van de achtervolger, onmiddellijk weer leek te sluiten. Ondertussen renden degenen die, ongeduldig door de kou van de nacht, zich hadden teruggetrokken naar het vuur toe, hoewel iets te laat, en nadat ze hadden gehoord wat er was gebeurd, verleenden ze de nodige hulp bij het opgraven en verwijderen uit het midden van het graf het vervloekte lijk bij de vroegste dageraad. Toen ze het hadden ontgaan van de klei die ermee was weggegooid, vonden ze de enorme wond die het had opgelopen, en een grote

hoeveelheid bloed die eruit was gestroomd in het graf; en dus nadat ze het buiten de muren van het klooster hadden weggedragen en verbrand, verspreidden ze de as in de wind. Deze dingen heb ik uitgelegd in een eenvoudige overlevering, zoals ik ze zelf hoorde vertellen door religieuze mannen.

BRON 4

William van Newburgh (1136 – 1198) was een middeleeuws historicus en geestelijke die een boek schreef over de Engelse geschiedenis van 1066 tot 1198: *Historia rerum Anglicarum or Historia de rebus anglicis*. In dit boek neemt William van Newburgh enkele verhalen op over bovennatuurlijke verschijnselen.

Een andere gebeurtenis, vergelijkbaar met deze, maar verderfelijker in zijn gevolgen, vond plaats in het kasteel dat Anantis wordt genoemd, zoals ik heb gehoord van een bejaarde monnik die in eer en gezag in die streken leefde, en die over deze gebeurtenis vertelde alsof hij er zelf bij was. Een zekere man van slecht gedrag vluchtte, uit angst voor zijn vijanden of de wet, uit de provincie York, naar de heer van het eerder genoemde kasteel, vestigde zich daar, en nadat hij een dienst had verricht die bij zijn humeur paste, werkte hard om zijn eigen kwade neigingen te vergroten in plaats van te corrigeren. Hij huwde een vrouw, tot zijn eigen ondergang, zoals later bleek; want toen hij bepaalde geruchten over haar hoorde, werd hij gekweld door de geest van jaloezie. Bezorgd om de waarheid van deze berichten vast te stellen, deed hij alsof hij op reis ging waarvan hij enkele dagen niet zou terugkeren; maar toen hij 's avonds terugkwam, werd hij heimelijk in zijn slaapkamer geïntroduceerd door een dienstmaagd, die in het geheim betrokken was, en lag verborgen op een overhangende balk in de kamer van zijn vrouw, zodat hij met eigen ogen zou kunnen bewijzen of er iets werd gedaan tot oneer van zijn huwelijksbed. Toen hij zijn vrouw zag ontucht plegen met een jonge man uit de buurt, en in zijn verontwaardiging zijn doel vergetend, viel hij hard op de grond, vlakbij waar ze lagen.

De echtbreker zelf sprong op en ontsnapte; maar de vrouw, sluw het feit veinzend, hield zich bezig met het voorzichtig oprichten van haar gevallen echtgenoot van de aarde. Zodra hij gedeeltelijk hersteld was, verweet hij haar haar overspel en dreigde met straf; maar zij antwoordde: "Verklaar uzelf, mijn heer," zei zij; "Je spreekt ongepast, wat niet aan jou moet worden toegerekend, maar aan de ziekte waarmee je gekweld bent." Omdat hij erg geschokt was door de val en zijn hele lichaam versuft was, werd hij aangevallen door een ziekte, zodat de man van wie ik heb gezegd dat hij deze feiten aan mij had verteld toen hij hem bezocht in de vrome uitoefening van zijn plichten, hem aanspoorde om zijn zonden te bekennen en de christelijke eucharistie in de juiste vorm te ontvangen: maar terwijl hij bezig was met nadenken over wat er met hem was gebeurd en wat zijn vrouw had gezegd, stelde hij het heilzame advies uit tot morgen - die morgen die hij was gedoemd om nooit in deze wereld te zien! - want de volgende nacht, verstoken van christelijke genade, en ten prooi aan zijn welverdiende tegenslagen, deelde hij de diepe slaap van de dood. Hij ontving inderdaad een christelijke begrafenis, hoewel hij die niet waardig was; maar het baatte hem niet veel: want door het handwerk van Satan kwam hij 's nachts uit zijn graf en achtervolgd door een meute honden met vreselijk geblaf, dwaalde hij door de binnenplaatsen en rond de huizen terwijl iedereen de deuren gesloten hield en niemand durfde vanaf het begin van de nacht tot zonsopgang naar buiten te gaan voor wat voor boodschap dan ook, uit angst om elkaar te ontmoeten en zwart en blauw te worden geslagen door dit zwerfende monster. Maar die voorzorgsmaatregelen mochten niet baten; want de atmosfeer, vergiftigd door de grillen van dit smerige karkas, vulde elk huis met ziekte en dood door zijn verderfelijke adem.

Reeds leek de stad, die nog maar kort geleden dichtbevolkt was, bijna verlaten; terwijl degenen van de inwoners die aan de vernietiging waren ontsnapt, naar andere delen van het land migreerden, opdat ook zij niet zouden sterven. De man uit wiens mond ik deze dingen hoorde, bedroefd over de verlatenheid van zijn parochie, spande zich in om op die heilige dag die Palmzondag wordt genoemd een bijeenkomst van wijze en religieuze mannen bijeen te roepen. Nadat hij een toespraak tot de inwoners had gehouden, nadat de plechtige plechtigheden van de heilige dag naar behoren waren uitgevoerd, nodigde hij zijn geestelijke gasten, samen met de andere aanwezige erepersonen, aan zijn tafel uit. Terwijl ze zo aan het

banketten waren, zeiden twee jonge mannen (broers), die hun vader door deze plaag hadden verloren, elkaar wederzijds bemoedigend: "Dit monster heeft onze vader al vernietigd en zal ons ook snel vernietigen, tenzij we stappen ondernemen om voorkomen. Laten we daarom een stoutmoedige actie ondernemen die onmiddellijk onze eigen veiligheid zal verzekeren en de dood van onze vader zal wreken. Er is niemand om ons te hinderen, want in het huis van de priester is een feest aan de gang en de hele stad is in rep en roer, zo stil als verlaten. Laten we deze verderfelijke plaag opgraven en met vuur verbranden.'

Daarop grepen ze een schop met een onverschillige scherpste en haastten zich naar het kerkhof en begonnen te graven; en terwijl ze dachten dat ze dieper zouden moeten graven, legden ze plotseling, voordat een groot deel van de aarde was verwijderd, het lijk bloot, opgezwollen tot een enorme corpulentie, met zijn gelaat buitengewoon opgezwollen en doordrenkt met bloed; terwijl het laken waarin het was gewikkeld bijna in stukken gescheurd leek. De jonge mannen echter, aangespoord door woede, vreesden niet, en brachten een wond toe aan het zinloze karkas, waaruit zo onophoudelijk een stroom bloed vloeide, dat het had kunnen worden aangezien voor een bloedzuiger gevuld met het bloed van vele personen. Toen sleepten ze het buiten het dorp en bouwden snel een grafheuvel; en toen een van hen zei dat het verderfelijke lichaam niet zou verbranden tenzij zijn hart eruit werd gerukt, legde de ander zijn zijde open door herhaalde slagen van de stompe schop, en, terwijl hij zijn hand uitstak, trok hij het vervloekte hart eruit. Nadat dit in stukken was gescheurd en het lichaam nu aan de vlammen was overgeleverd, werd aan de gasten aangekondigd wat er aan de hand was, die erheen renden en zichzelf in staat stelden voortaan van de omstandigheden te getuigen. Toen die helse hellehond aldus was vernietigd, hield de pestilentie die onder het volk heerste op, alsof de lucht, die bedorven was door de aanstekelijke bewegingen van het vreselijke lijk, al gezuiverd was door het vuur dat het had verteerd.

BRON 5

Abt Geoffrey van Burton schreef in de 12e eeuw een heiligenleven over de heilige Modwenna. In één van de verhalen over de wonderen die deze heilige maagd zou hebben verricht, schrijft hij over twee 'teruggekeerden'.

Er woonden twee dorpingen in Stapenhill onder de jurisdictie van de abt van Burton die wegliepen naar het naburige dorp Drakelow, hun heren, de monniken, onterecht achterlatend en onder het gezag van graaf Roger de Poitevin wilden leven. De abt van het klooster beval dat hun gewassen, die nog niet naar de schuren waren gebracht, in beslag moesten worden genomen en naar zijn eigen schuren moesten worden gebracht, in de hoop hen op deze manier ertoe te brengen naar hun eigen woningen terug te keren. Maar deze mannen gingen op weg naar graaf Roger en brachten een valse beschuldiging voor hem, hem ophitsend en slecht sprekend. De woede van de graaf was zo erg tegen de abt gewekt dat hij dreigde hem te vermoorden waar hij hem ook zou vinden. Hevig boos verzamelde hij een grote troep ridders en boeren met wapens en karren en stuurde ze in groot gezelschap naar de monnikenschuren in Stapenhill en liet ze met geweld beslag leggen op alle daar opgeslagen gewassen, die van de abdij die de zowel het voedsel van de monniken als dat van de slechte voortvluchtigen. Hiermede niet tevreden, zond graaf Roger vele mannen en ridders naar de velden van de abdij bij Blackpool, waarbij hij hen beval de gewassen van de kerk uit alle macht te verwoesten en hen vooral aanmoedigde om de tien ridders van de eigen familie van de abt, die hij in zijn gezelschap had, uit te lokken tot de strijd. De abt hoorde hiervan en verbood zijn ridders om naar buiten te gaan. Hij en zijn monniken gingen blootsvoets en kreunend de kerk binnen en zetten in tranen de schrijn van de heilige maagd met haar heilige botten erin op de grond.

Eensgezind richtten zij een wanhopig beroep op de Heer, waarbij zij met heel hun hart Zijn grenzeloze macht smeekten dat Hij zich zou verwaardigen Zijn dienstknechten in Zijn goedheid te helpen, als dat Zijn wil was, en dat Hij met een duidelijk wonder Zijn hulp aan de Heer zou bekendmaken aan degenen die in zo'n moeilijkheid worstelden. Ondertussen, terwijl degenen binnen met één stem aan het bidden waren, besloten de tien ridders het verbod te negeren en, zich eensgezind bewapenend, zonder medeweten van de abt of de monniken, moedig op hun paarden en gingen op pad om strijd in het veld te doen, weinig tegen velen. Een van de ridders van de abt spoorde zijn paard onmiddellijk aan tot galop, gaf de rentmeester van de graaf een klap en slingerde hem zo hard op de grond dat de kracht van de slag zijn been brak. Zo'n vertoon van kracht bij de eerste aanval joeg de vijand angst aan. Nu spoorde een andere ridder van de abt zijn paard eveneens aan tot galopperen en trof een ridder die een familielid van de graaf was, waardoor hij in een nabijgelegen beek werd gesmeten en hem met enorme kracht ver van zijn paard in de modder slingerde. De rest van de ridders van de monnik handelde elk zo dapper in dit gevecht dat tien mannen er meer dan zestig op de vlucht joegen en een paar zeer velen van het veld verdreven, tot hun grote schande, door de verdienste van de maagd en de macht van God. De volgende dag, om het derde uur, zaten de twee weggelopen boeren die de oorzaak waren van dit kwaad, te eten, toen ze allebei plotseling dood werden neergeslagen.

De volgende ochtend werden ze in houten kisten gelegd en begraven op het kerkhof van Stapenhill, het dorp waar ze vandaan waren gevlucht. Wat volgde was geweldig en echt opmerkelijk. Diezelfde dag waarop ze werden begraven, verschenen ze 's avonds, terwijl de zon nog op was, in Drakelow, met op hun schouders de houten doodskisten waarin ze waren begraven. De hele volgende nacht liepen ze door de paden en velden van het dorp, nu eens in de vorm van mannen die houten doodskisten op hun schouders droegen, dan weer in de gedaante van beren of honden of andere dieren. Ze spraken met de andere boeren, bonkten

op de muren van hun huizen en riepen: "Bewegen, snel, bewegen! Ga aan de slag! Komen!" Toen deze verbazingwekkende gebeurtenissen enige tijd elke avond en elke nacht hadden plaatsgevonden, werd het dorp door een dergelijke ziekte geteisterd dat alle boeren in een wanhopige situatie raakten en binnen een paar dagen kwamen alle boeren, op drie na (die we later zullen bespreken), om door een plotselinge dood in een opmerkelijke manier. De graaf, die deze opmerkelijke gebeurtenissen zag, was stomverbaasd en doodsbang. Hij bekeerde zich en kwam met zijn ridders naar het klooster, waar hij nederig vergiffenis smeekte, een hechte overeenkomst sloot met de abt en de monniken, en hen smeekte met gebeden dat ze God en de maagd [Modwenna] die hij had beledigd, gunstig zouden stemmen. In aanwezigheid van hen allen gaf hij met trouwe toewijding het bevel aan Drogo, de baljuw, dat er een dubbele vergoeding zou komen voor alle schade die zij hadden aangericht, en dus verliet hij in vrede en gemoedsrust het klooster en haastte zich onverwijd naar zijn andere landen. Drogo keerde toen snel terug en herstelde dubbel naar de abdijs zoals hem was bevolen en, na opnieuw gratie te hebben gezocht, vertrok hij met alle haast naar andere omgevingen, verlangend om aan de dodelijke plaag te ontsnappen. De twee boeren die nog in het dorp waren achtergebleven (Drogo was de derde) werden ziek en kwijnden lange tijd weg. De mensen leefden in angst voor de spookdoden die elke avond en nacht hun houten doodskisten op hun schouders droegen... en ze kregen toestemming van de bisschop om naar hun graven te gaan en ze op te graven.

Ze vonden ze intact, maar de linnen doeken over hun gezichten waren bekleet met bloed. Ze hakten de hoofden van de mannen af en legden ze in de graven tussen hun benen, rukten de harten uit hun lijken en bedekten de lichamen opnieuw met aarde. Ze brachten de harten naar een plaats genaamd Dodefresford en verbrandden ze daar van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. de vlam. Kort nadat dit was gebeurd, stopten zowel de ziekte als de fantomen. De twee zieke boeren in hun bed herstelden hun gezondheid zodra ze de rook zagen opstijgen uit het vuur waar de harten waren verbrand. Ze stonden op, verzamelden hun zonen en vrouwen en al hun bezittingen, en met dank aan God en de heilige maagd [Modwenna] dat ze waren ontsnapt, vertrokken ze naar het volgende dorp, dat Gresley heette, en vestigden zich daar. Drakelow werd aldus verlaten en lange tijd daarna durfde niemand daar te leven, uit angst voor de wraak van de Heer die daar had toegeslagen en men verwonderde zich over de wonderen die de almachtige God had bewerkt door de heilige maagd.